

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. — kr.
 Félévre . . . 3 " — "
 Negyedévre 1 " 50 "
 Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos petitsor 5 kr.
 Nyilttérben . . . 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hirdetésnél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda:
 Főter 5. sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:
 Szerdán és Szombaton.

Kéziratok:
 Vissza nem adatnak.

Kiadóhivatal:
 VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindennemű pérzek hirdetések és reklamatok ide intézendők.

Polgári társalkodók érdekében.

A polgári társalkodó mult szombaton tartotta meg táncvigalmát. Nem czélunk a bál lefolyásáról tudósítást írni, azt más helyen tesszük meg, de a czél melyre e mulatság rendezve volt készlet ez intézmény mellett pár szót emelnünk.

A polgári társalkodó, egyike legüdvösebb intézményeinknek.

Hól kereshet üdülést az iparos farsztó napi munkája után?

Itt!

Kereshet az igaz más helyen is — a kocsmában: minden bűn, a vesztegetés, családi békebotlás a kétségbeesés eme barlangjában, melynek lege meg van fertőzötve, s inficiálódik az emberi testbe és lélekbe hogy attól soha meg ne gyógyuljon, szerencsétlenségbe döntse magát, s vétkével az ártatlan övéit is.

Miért hogy a tordai polgári társalkodó a léttel küzd?

Ne érzének e polgártársaink annak szükségét? Nincsen e vágy bennünk, hogy jó embereinkkel tisztességes helyen találkozzunk, eszme csere által magunknak nemes szorokozást szerezzünk, esmeretünket szélesbítsük?

Nem akarunk e tudni semmit a haza ügyeinek folyásáról, a világ eseményekről? Vagy talán mindez nem érdekel minket?

Ez szüli a badarabbnál badarabb politizálásokat, melyeket az utcán, a szomszédban azok üznek, kik a nélkül, hogy a napi sajtó tudósításait olvasnák öncsinálta politikát terjesztenek a hiszékeny és ostoba emberek között, az értelmesek előtt pedig neveltség és guny tárgyává lesznek.

De hát ne volna e polgártársainknak semmi kielégítetlen szellemi szükségletük?

Ha így van — nagyon szomorú! Kiben nintsen tudvágy annak esze nem működik. Ki nem ismeri lényének nemesebb részét, az nem méltó hogy azt bírja — nem ember! —

Polgártársak! Nints egyetlenben egy intézmény városunkban csak a polgári társalkodó hol nemesbb szorokozást kereshetünk, ne fosszuk meg magunktól az abban való részvételt, mert vétkezünk magunk ellen.

Ne engedjük, hogy rajtunk az a szégyen essék, hogy ez egyetlen szellemi üdülő helyünk elenyésszék, mert ezzel ítéletet, a legkedvezőtlenebb ítéletet hozunk magunk felett: Torda polgárai felett.

Ferencz József unitárius püspök látogatása Tordán.

Ferencz József a magyar unitáriusok jeles püspöke a hó 26-án érkezett városunkba, a helybeli unitárius ecdésia megvizsgálására.

A főpásztor kívánságára minden ünnepélyesebb fogadtatás elmaradt, de annál nyilvánvalóbban lépett fel a tisztelettel párosult szeretet, melyet az egyház község hívei, főpásztoruk iránt kimutatni, minden alkalmat felhasználtak.

E hó 26-án 1/4 6 órakor szállott be a lelkészi lakba, hol az egyházközség elöljárói fogadták.

Vasárnap reggel megjelent az ecdésia consistori gyűlésén, hol kiszállásának célját előadva, hivatalos működését megkezdte.

A gyűlés befejezte után történt az ünnepélyesség fénypontja.

Az unitáriusok egyháza zsufolásig megtelt. A helybeli dalkör által előadott magasztos himnus után Albert János helybeli lelkész bocsátott értelem teljes és áhitatos fohászt az egek urához.

Ennek befejeztével a gymnáziumi dalárda éneke után a fő pásztor apostoli ihletséggel teljes szavakkal üdvözölte hiveit.

Bensőség, igazság, széleskörű tudomány, meggyőződés alkoták a megragadó beszédet, mely az ékesszóló főpap ajkairól szívünkhez szollott.

Feléleveníítő amaz időpontokat melyek benne Torda iránt kedves emlékeket ébresztenek, s melyek a város az unitárius ecdésiahoz való rokonszenvének egyes láncszemeit képezik. E rokonszenv ébreszté a vágyat, — a kötelesség mellett — hogy ecdésiánkat meglátogassa. Elmondá, hogy Tordára minden unitáriusnak vágyodni kell, mely város az unitáriusomusnak bölcsője. Ennek igazolására felsorolá a vallástörténelem ama nevezetes pontjait, a melyek a lelkiismeret szabadságát — szabad vallás gyakorlatot biztosíták, a vallás eszméinek tisztázását megengedték és az unitárius vallást törvényessé tették. Mind ez itt Tordán lett érvényesülést. Felveté a vallás szükségességének kérdését, szembe állítá a vallást a tudománnyal és az anyagi dolgok után való törekvéssel, nem kárhoztatja ezeket, sőt helyesnek itéli, az Isten adományának valja, de gyakorlásukat csak a vallással együttessen tartja megengedhetőnek és elkarhoztatja a vallásnélküli tudományt, s az anyagiak bálványozását, az Isten megvetésével.

Felleges mondanunk, hogy a halgatóságot e lelkes beszéd elragadta, a jeles főpap ékesszólásának híre már házánk határán is tul ment, hól tudomány, meggyőződés igazságszeretet ily ajkairól ily szavakban ömlik, ott a toll bírálatot írni gyenge.

A dalkör szép zengzetű zárneke után a lélekelemelő egyházi ünnepélynek vége lön.

Délben a püspök a polgármester, egyházi főgondnok: Szigethi Sándor vendége volt, hól szeretve tisztelt főispánunk Báró Kemény György is részt vett az ecdésia kiválóbb tagjai társa-

ságában, s felekezetünk iránti — rokonszenvének melynek szentpontját magyarszempotnak valja, — határozott tanujelét adta.

Hétfőn délelőtt az egyház kebli tanácsot egybehivatván, az egyház pénztárnokainak és gazdagdognokainak 12-évi számadásaira tette meg észrevételeit a főpásztor, melyeket nagyrészt rendben talált. Egyszersmind ez alkalmal megválasztattak az egyházkebli tanács tagjai. E napon a főispán Ó Méltósága hivta meg főpásztorunkat és az ecdésia több tagját ebédre, hól a hirneves vendég a nemes főur rokonszenvének tiszteletének többszörös tanujelét vette. Ténnap meglátogatta a gimnáziumi vizgát, azután a consistoriumban feleskettette az új consistariális tagokat, bevégezte az ecclesiái ügyek megvizsgálását, s meleg szavakban vett búcsut az egyház községtől, mire Albert János lelkészünk mondott neki ugyszintén egyházi főjegyző Kovátsi Antalnak Isten hozzádat. De csak az ecclesiától vettek búcsut, mert a gymnasium vizsgái meghalgtatása végett még pár napig körünkben tisztelhetjük. Délben köztiszteletben álló alispánunk vendégszerető asztalához volt hiva, estve pedig Veres Dénesnél tölté oráit kedélyes, vidámságtól áradó körben.

A csatatérről

A haretér legfontosabb pontjáról, Ruméliából még mindig nem érkeznek hiteles tudósítások, s a szentpétervári hivatalos cáfolatokkal szemben, melyek tagadják, hogy az orosz csapatok már Konstantinápoly és Gallipoli felé közelednének, ulabb pozitív adatokat nem sorolhatunk föl arról, hogy az oroszok Drinápolytól délre és keletre tényleg meddig nyomultak elő. Az orosz főhadiszállásról csak annyit vallanak be, hogy az egész derékhad, összesen mintegy 180 ezer ember néhány nap mulva már a Balkánon tul összpontosítva lesz, Bulgáriába pedig folyton érkeznek új csapatok. Oroszország általában oly intézkedéseket tesz, mintha fegyverszüneti és béketárgyalások épenséggel nem is volnának.

Hogy Görögországot az orosz kormány szintén most ugratja balé a háboruba, épen nem magyaraszható a béke megkötésének javára, s ha még figyelemben vesszük, hogy az angol kinstári kancellár az orosz békeföltételek „némi ismerete után is szükségessének nyilvánítá az akció egészítését, alig lehet teljes bizalmunk a békekötésről érkezett, s a börtöket oly nagy örömmel hangolt tudósításokban.

Az orosz sereg előnyomulásáról Zimnicából január 20-ról írják: Hadászati szempontból Törökország ellenállási ereje tökéletesen meg van törve. Vajjon központosítanak-e még a törökök Konstantinápoly előtt egy jelentékeny hadsereget és ezzel megkísérik-e még egy végső kétségbeesett tusát az oroszok ellen; ez egy oly kérdés mely hadászatiilag nem bír fontossággal, mert a végeredmény előre látható.

A különböző orosz hadoszlopok harcvezonala Jeni Zagráról részatos irányban terjed Cirpán, Filippopol és Tatar-Bazardsikon át, onnan nyugat felé Somakovon keresztül közel Kustendseig. Ez csak a főhadoszlopokról áll, de nem egyszersmind az előre sietett lovas osztagokról, mint a minő az, mely Drinápolyt megszállta. Az invasionsalis sereg két részből áll, melyek egymással érintkezésben állanak. A két főhadsereg egyike a nyugati, Gurkó tbnok alatt, melynek zöme Samakovon át hatolt előre, megkerülve a Traján szorost, megszállva Veztrenovert és Tatar-Bazardsikot, s mely most már Filippopolon át valószínűleg érintkezésben áll Skobelev hadosztályával.

Gurko ezen hadseregét mintegy 50.000 emberre lehet tenni. Alatta állnak azonban Dandevile és Brock tábornokok csapatai, melyek Slatizeből Otukukion át a Ludojanavölgy mentén nyomultak Tatarbazardsik ellen, s melyek Jazalar és Kara-Musztafaláron át Karzov tábornok csapataival érintkeznek. Utóbbi képezi a központi sereg jobb szárnyát Radetzki tábornok paranesa alatt. Az 5 katonái a Giopsavölgy mentén nyomultak Phillipopolba s léptek érintkezésbe Skobelev lovasosztagával, mely Csirpan át nyomult előre. Ezen két központi hadcsapat a Dandevilla és Brock alatt álló katona, Karzov seregével együtt mintegy 28.000 főre rugnak.

A második főhadsereg Radetzky tábornok paranesa alatt Eski-Zagráról lassan mozog előre Tirnov-Szomenli és Hermanlin keresztül. Ezen hadsereg néhány nap mulva legalább 70.000 embert fog számlálni. Utánuk mintegy 40—500 főnyi potcsapatok vannak utban úgy hogy pár nap mulva az oroszoknak 160—180.000 főnyi hadserege lesz Rumeliában. Ily támadó hadsereg ellen Törökország nem tehet semmit, hagseregének nagyobb része, több mint 100.000 ember orosz fogságban van, s a mi megmaradt szét van szórva.

A szerb sereg, mint mai sürgönyök jelentik mintegy 60 zászlóaljnyi erővel megkezdtek a támadást Pristina ellen, hol Taja és Hasszan basák 30 zászlóalj, nagyobbbrészt ujone és irreguláris katonasággal védik a hamarjában készült erődeket. A szerbek mindazon területeket melyekről a török haderő visszavonul s melyet ők megszállanak, rögtön anektálják is. A sereget egész raj hivatalnok kíséri kik a megszállott területet azonnal szerbb törvények szerint kormányozni kezdik. Ezt azonban a következő procedura előzi meg. Mihelyt a szerb csapatok valamely falut megszálltak, a paranesnok a községhezához idézi az egész lakosságot. Itt a pápa egyházi ornátusban és kereszttel kezében várja a népet.

Előadja aztán az összegyűlteknak, hogy Milán, szerb fejedelem kiindult csapataival, hogy visszafoglalva azon területeket, melyek hajdan Szerbiához tartoztak megszabadítsa a török járomtól a fajrokonokat és őket egyenjogú polgárokká tegye. Ugyanezért elvárja tőlük Milán hogy hű alattvalói lesznek új uralkodójuknak. Aztán a pápa letéteti velők a hűségi esküt, melynek be-

végezte után rendre csokolja őket. — A szerb katonai parancsnok azonban csak az előkelőket öleli meg. Erre a nép előhossa ajándékait, melyek rendszeren élelmi szerekből állanak. A parancsnok viszont néhány darab aranyat nyom az előljáró markába, azon megjegyzéssel, hogy az Milán ajándoka. Ily módon már több száz falut annektáltak a szerbek Szerbiához. A városokra még csak ezután kerül a sor, mivel hogy csak egyet-kettőt foglaltak el.

Budapesti levelek.

V.

Budapest, 1878. Január 27-én.

Szigligeti meghalt . . .

Váratlanul villámként sújtó csapás rázott meg bennünket vasárnap egy hete midőn megtudtuk, hogy jeleseink közül újra kiragadt a kíméletlen halál egy oly férfit, kit úgy éreztünk, hogy nincs többé, de nem tudtuk, hogy mit vesztettünk benne. Szombaton még kedélyesen láttuk a színház foyerjében s ma már nincs, nincs Szigligeti — nincs azon a pályán, melyen a genius vezette biztos pont felé. Ledöntve a hatalmas oszlop, ott nyugszik a hatalmas alak! Megdöntve áll előttünk. Hittük, hogy egy percz annyira összezuzza reményeinket, hogy egy percz lerokkadtatja, megsemmisíti érdök díszét az élet eredményeinek fáradtságát. A fátyla megfordítva, füstjével lefelé áll s világot csak hátra vett nekünk. Mennyi munkásságot, eredményt világosít meg a lefordított fátyla. Az ür tátongvá néz felénk s jelzi, hogy potolhatatlan az ür — a hol állott. Szíve megrepedt, oly jó szíve volt, hogy megszakadt. Mily nagy oszlop fekszik ketté törve előttünk, nem akarjuk hinni, lehetetlen, hogy Szigligeti ravatalánál álljunk, hogy egyik vezér csillagunk nemzeti irodalmunk egéről oly hirtelen letűnt volna. É! é! a halhatatlanság küszöbét lépte át, működése nemzeti életünkkel össze font, s míg hazánkban nemzeti szinpadunkon egy szál deszka állani fog s azon a magyar íge viszhangozni fog, addig él ő és soha elnem muló emlékekkel hirdetik, fényesebben mint hideg márvány szobrok a pantheonokban egy-egy dicső név halhatatlanságát. Ezután fogjuk csak tisztán látni ragyogó szellemét, mely kitörve szelíd fényt vet dicsően fog ragyogozni. Szigligeti Ede 1814. marc. 18-án Nagyváradon született. Nemes szülői jómódu földbirtokosok voltak. Gondos nevelésben részesült s tehetségét korán észrevették. Családi neve Szath-

máry volt. Atyja Szathmári Ede ügyvéd és földbirtokos, anyja Szerepi Katalin. A Szigligeti nevet akkor vette fel, midőn színi pályára lépett, ezen pályát atyja nagyon ellenezte. Iskoláit Nagyváradon és Temesvárt végezte, hol a Muzsák először csokoltak homlokon. Kezdetben mérnöki pályára készült, tanulmányait Pesten folytatta, hogy oklevelet nyerjen. A színészet iránt nagy hajlamot érzett s így történt, hogy szakítva családjával Budán Thaliának felesküldött. A színészetnél 12 forintot kapott s ezért minden volt: színész, kardalnok, tánczos és néma személy. A költészet után is rajongott a szomjas lelkű ifju, irt dolgozott — semmi sem törte meg munkásságát. Elkeseredett atyja — a szülői tilalom daczára folytatta mesteriségét, a bizonytalan utról nem lépett vissza. A Szathmáry név nem kellett többé lett Szigligeti Ede, ezt a nevet az öreg Fáy kereste ki egy kalandáriumból. E névnek büszkeséget, maradó emléket szerzett s mint Toldy Ferencz mondta: büszkesége maradt annak, aki azt nem örökölte, hanem önmagát tette családjá első ősvé. A színirodalom mivelését nem kis érdemmel kezdte meg. Vörösmarty, kinek szava akkor döntő, befolyásos bírálati voltak, Szigligetit, mint tehetséget üdvözölte színi bírálatában. Budáról, midőn sok küzdelem után a színészet a pesti nemzeti színházba jött át, mely nemzeti jelentőséggel bírt — Szigligeti nem csak szellemi áldozataival járult Thalia fölépült oltárához, de mindent elkövetett azon épület érdekei, ert, melynek atolsó napjáig hű és dícséretre méltó napszámosa volt. A lámpák elől hamar vissza kellett lépnie látta, hogy mint színésznek a deszkák nem aratnak babérakat. Ezután a színlak mögött mint rendező szerepelt sokáig. Nemsokára a színház titkára, dramaturgja és igazgatója lett.

Havadi Dózsa Géza.

Levelezés.

Aljára 1878 jan. 28.

Tisztelt szerkesztő ur!

Egy közművelődési mozzanatról vagyok bátor értesíteni, melyek helységünk értelmisége élénk tanujelét adá annak, hogy a szellemi nemesebb szorokozás szükségét érzi, de egyszersmind azt kielégíteni, minden erejével törekszik. E hó 27-én tartotta meg alakuló gyűlését az „Aljárai olvasókör“, s ez alkalommal bizottságot küldött ki az alapszabályok megkésztésére. E bizottságba következő egyének küldettek ki, Szabó Geza

elnökölte alatt, Balázs János ev. ref. pap, Muntyán János, Dávid Lajos, és Gábor Mihály.

Mily hiányt potol itt nálunk e kör, nem szorul igazolásra. Itt hol az értelmiség szellemi nemesebb működése nagyon szűk térre van szorítva, hol kielégítetlenül sóvárog az elme táplálék után, e kör van hivatva a szellemi táplálékot nyújtani, de ha ez mint az aljárakör is az olvasást, tehát az ismeretek terjesztését tűzi ki célul, nem lehet eléggé hódolni eredményeinek, midőn az elme rugékonyságát fenntartja, a munkakedvet fokozza, s minket, kik a nagy világtól távol vagyunk, hazánk a világ eseményeivel megismertet s azokkal egy színvonalon tart.

Ezért legszobbb reményeket kötünk alakuló félben lévő együletünkhöz, és hogy e reményünkben ne csalódjunk, munkásságunk minden erejével rajta leszünk. Isten önnel.

Aljárakör.

Aranyos-Rákos, 1878. Január hó 28-án.

Tekintetes Szerkesztő ur!

Videki közlönyünk, a szerkesztése alatt álló „Haladás.“ E. évi Január hó 12-én kelt 4 szám alatti ívében egy „meghívás“ volt olvasható, mely az egykori Aranyosrákos közbirtokosságának bizottsági elnöke Tarsoly Gábor úr felhívja a volt ar. szék birtokossága bizottsági tagjait e hó 20-án közgyűlésre megjelenni. E gyűlés megis tartatván közgyűlésileg is kötelességemné lett tisztebelől kifolyólag, de mert ugyan csak a „Haladás.“ f. hó 23-án kiadott száma vezérezikre engemet megelőzve, a tanácskozás eredményét szelöztette gyűlésében: álljon tehát annak folyamáról s eredményéről itt e néhány sor, melyel tartozunk a nyilvánosságnak és közügynek. — Megírom sorrendben:

1) Birtokossági elnök Tarsoly Gábor a tanácskozást megnyitván, mielőtt elnöki jelentését megtenné, felhívja a közgyűlést, tekintettel arra, hogy rendes jegyzője a birtokosságnak eddig még nem is volt — rendes esetleg a folyó tanácskozáshoz jegyzőt választani: —

— Közfelkiáltással megválasztatik jegyzőnek biztokos és bizottsági képviselő tagtárs Taar Balázs, ki is azt ezen gyűlésre elfogadta.

2) Elnök beadja — fölolvastván — jelentését a közös vagyon jelen állásáról, pénztári kezeléséről, kiemelvén abban azt is, hogy a mult 1877 évben közelebről tartott e tárgyú birtokossági gyűlésből a vagyon felosztási tervezet-

nek végrehajtására kiküldött öt tagu bizottság pozitív eredményt nem mutatott fel, részvétlensége indokolását az ezen bizottsági tagokra hártván:

(— a jelentés köszönettel vétetik tudomásul, levélárra helyezendő.)

3) Olvastatik székely Kocsárdi birtokos már néhai Fosztó Károly kérelme, melyben több rendbeli kölcsöntökéinek s azok esedékes 1877 Január hó 1-ig folyó kamatainak együtt: 850 frt. 18 kr. összeg tartozásának a nagylaki 175 számú saját telekkönyvi birtoktetre, biztositás képpen betábláztatását kéri, s azt is egyuttal, hogy ez összegből csakis egyik rézlettöke lévén biztosítva a 173 számú sz.-kocsárdi telekkönyvben: ez utóbbi telekkönyvét egyidőben oldozza is fel a birtokosság rajta levő terhétől. — Ezzel kapcsolatban Fosztó Károly megbizottja s állítólag birtok és jogügy kezelője Boér Dénes azon kérelme hogy a fennirt illetőleg 695 fr. 50 kr. eredeti tőkék, kama ainak 1877 évi november 19-ig lehető befizetése engedélyeztessék: (Folyt. köv.)

A gazda egyik fontos téli

munkája.

(Vége.)

Egy fontos kérdéscről kell most megemlékeznünk, hogy t. i. a trágyát kihordáskor kupaczkba rakjuk-e, vagy egyenesen elteregessük? — E kérdésre ma már számos tapasztalati adat után határozottan felelhetünk. — Legjobb a trágyát mindjárt kihordáskor azonnal szétteríteni a legegyszerűsebben. — Neveljük a trágya hatását ha képesek vagyunk azonnal alá is szántani, de ez nem minden esetben kivihető; mert pl. minden egy vagy két szekér kivitt trágyát alászántani nem lehetséges. — A téli idő ezt épen lehetetlenné teszi. — A másik kérdést illetőleg, hogy trágyánkat nem jobb-e egyenesen kupaczkba rakni s csak a föld felengedésekor széttergetni? — Határozottan nem-mel lehet felelni. — A kupaczkba rakott trágya a fagy alatt semmi változást érték veszteséget nem mutat ugyan, de a felengedésekor az eső és hó leve által kilugoztatva a trágya legértékesebb részei a kupaczkok alján a földbe szivárognak s szétterítéskor a kupaczkok közeire csak az értéktelen szalmás részek jutnak. — Kitérő bizonyíték erre nézve a kupaczkok helyén keletkező bujafoltok, mivel e helyeken a föld sokkal kövérebb. — A széttergetett trágya anyagai is szintén feloldatva lesziváro-

TÁRCZA

A végzetes találkozás.*)

Mikor Szigligeti koporsóját föltették a gyászszékére a nemzeti színház előtt, több perezig nem lehetett a gyászmenetnek megindulni. A kerepesi sugárut tulsó oldalán egy másik gyászmenet állta el az utat hat lovas gyászhintón, koszorukkal rakott érezkoporsó. A két gyászpompá vetekedett egymással nagyszerűségben. Végre megindult egymás mellett mind a két örök hazába utazó, ugyanazon gyászzenne vezénylete mellett. — Arra a másik koporsóra e név volt írva: Mocsenyi Katalin.

Milyen csodálatos végzése a sorsnak!

Ez a hölgy volt egy időben, hosszú éveken át, Szigligetinek és családjának leghívebb pártfogója, barátnője: házához úgy jártak, mintha otthon lettek volna. A nemes hölgy, jószívűségével a lelkes honleány buzgó ragaszkodását hazájához is párosítá. A kik az ötvenes években fiatalok voltunk, még emlékezünk arra a kifejezés teljes arca, mely a nemzeti színháznak egyik földszinti pá-

*) A „Hon“-ból vesszük át Jókai a Mór e gyönyörű kis rajzát.

helyában minden este megjelent. Még fiatal hódító szépség volt, görög arczellel, magasra felvont fekete szemöldökkel, szoborszerű magatartással. Akármilyen darabot adtak ő ott volt; jött a darabb elején, s ott maradt végig; nem járt a színházba causeriákat végezni, csak a művészetért jött; látogatókat nem fogadott el, esendesen ült ott, még nem is tapsolt, csak midőn Szigligetinek egy-egy műve aratott tetszést, akkor mozdította meg ő is tapsra kezét s akkor lehetett látni, hogy milyen az arca, mikor mosolyog.

Ez időben történt az, hogy a Mocsenyi családnak egyik férfi-tagja, derék, mindenki által szerett férfi — és buzgó magyar hazafi jószágán utazva, a lovak által elragadt szekérből kiugrott s oly szerencsétlenül, hogy a köpenye zsebében levő pisztoly elsült s a golyó szívében ment keresztül.

Igen rövid idő mulva újabb baleset érte a családot. Egy másik fivér, a házmestere által meggyilkoltatott. A háziur fenyítő kezét emelt a cselédre, ez pedig hevesfejjü, kiszolgált katoná volt, s dühében kést ragadt az urára és megölte.

Egy akkori szépirodalmi lap, (melynek a nevé is elfeledtem már,) elég gyöngédtelen és igazságtalan volt e két bai-

esetből oly gunyiratot szerkeszteni, mely a gyászaborult családot a legmélyebben sérté. (Gyászoló nőket sértetgetni!)

A tollhegygyel-gyilkolás azonban mindig meg volt engedve nálunk, csak a késsel gyilkolón lehetett megtorlást keresni.

A gyilkos házmester egyszersmind a nemzeti színháznál is sok éven át szolgált, portás volt: annak a martialis alakjára is sokan fognak emlékezni még.

A vizsgáló bíróság adatokat gyűjtött a gyilkos elűléte felől, s a nemzeti színház igazgatóságát is felhívta a bizonyítványadásra.

Szigligeti, a nemzeti színház akkori titkára, oly értelmű bizonyítványt adott ki a vádlotról mely szerint a nemzeti színháznál mindig becsületesen viselte magát, s ott semmi vétséget nem követett el.

Az elkeseredett gyászoló családnak minden eddigi baráti indulata mély haraggá változott át a bizonyítvány miatt.

Szigligeti azt mondta: „Sajnálom, de mást, mint a mi igaz, nem bizonyíthatok. Ha az én testvéremet ölte volna meg, akkor se tudnék mást bizonyítani.“

S a törvényszék, a gyilkos feddhetlen előéletét tekintve, nem ítélte azt

halálra, hanem csak hos-zu börtönbüntetetésre.

E naptól fogva az eddigi pártfogónő, jó barátó szívében csak elkeseredes lakott az eddigi kedvenc költő s ennek egész családjá iránt.

„Soha se találkozzunk ez életben többet!“ izenő neki; és attól a naptól fogva nem lehetett őt látni páholyában.

Szigligeti túrta a veszteséget, pedig az érzékenyen eshetett neki; visszafizette a tőkét, a mit a pártfogó család kölcsönzött neki kis svábhgyei viskója építések: eladta a viskót, de nem adta el lelke meggyőződését. — „Én nem irhattam mást, mint a mi igaz.“

Azóta már majd egy negyed-század mult el.

A büszke urhölgy megtartotta szavát, hogy az egykori jóbaráttal s annak családjával ne találkozzék többé, hogy a nemzeti színház előtt megne álljon többé.

Hanem, mikor a költő koporsóját kihozták a színház előcsarnokából, akkor ő is eljött oda, a maga koporsójában — kibékülni, — s aztán mentek egymás mellett szépen, ugyan azon gyászinduló hangjaitól vezetve, oda, a hol nincsen harag többé.

Ilyen jelenetet csak a sorsnak szabad kigondolni: költőnek nem.

nak, de már az elosztásnál fogva egyenletesen minden helyen s így a fentebb említett hátrány el van kerülve.—

Hogy mennyi ideig tart egyszeri trágyázás, e végett már több gazda pontos észleletek eredményei a következőkben foglalhatók össze: az első évbeni termés 50%, a második 25%, a harmadik 15%, a negyedik 10%-ot vesz ki a földből. — Eszerint egyszeri trágyázás már az ötödik évre kihatározza s így minden ötödik évben újra kellene trágyázni. — Valjon mi így járunk el? — Trágyázunk 15-20 évben ugyanazon helyen.—

És végre érintsük még egy pár szóval az alkalmazandó trágya mennyiségét. — Föltéve, hogy trágyánk jó minőségű egy holdra 20 szekér trágya szekeret 15 mázsával számítva — 300 mázsa elegendő. — Erős trágyázás 350-400 mázsa 250-300 mázsa közepes; 150-200 mázsa egy hold földön már gyenge trágyázás.—

Rövid közleményem azzal végzem be: bárha gazdáink okulva a kimerülés által előidézett szomorú tapasztalatokon kellőleg felfognák a trágyázás fontosságát.—

Szntkirályi J.

Elnöki jelentés a volt aranyos- szék közvagyonáról.

(Vége.)

A nagyméltóságú m. k. földtehermentesítési pénzalap igazgatósága mult 1877 mártius és április havában 279 és 919 sz. a. kelt intézkedése folytán Aranyos-
szék közbirtokossága Inakfalván vesztett urbériségeiért 13660 forint kötvényekben, 56 frt. 53⁵/₁₀ kr. készpénzben kapván, ezen összeget gyűmölcsösztetés végett a megyei keblipéztárba helyeztem el.

Ugy felső Szent-mihályfalva községe által a Várfalvi határban vásárolt bükkfi kaszállóért fizetetlen maradt 230 frt. vételárából még fizetett 100 frtot is.

A megyei keblipéztárnokságtól a birtokosság pénzalapjába lévő adások névjegyzékét és tartozásait összegérőli kimutatást az alispáni hivataltól kikér-
vén, intézkedtem a kamat és hasznóbér hátralékok befizetése iránt, illetőleg a hátralékosokat — különbeni beperesítés terhe alatt felhívtam tartozásaik befizetésére.

Felhívásomnak többen ellegeltek, de vannak olyanok is, kik nem tettek eleget, ezek ellen a beperesítést leszek kénytelen alkalmazni.

A közbirtokosságnak jelenlegi pénztári állása a következő:

1) Kötvelevek mellett fennálló tőkekövetelés: 9351 frt. 46 kr. 2) 1877 dec. 21-ig járó kamathátralék 1377 frt. 88 kr. 3) Hasznóbér hátralék 389 frt. 63 kr. 4) A megyei keblipéztárba elhelyezett föld tehermentési kötvények 17140 frt. 5) Takarékpénztárba Jan. van 1510 frt. 5) Ezeknek 1878-ig kamatja 15 frt. 23 kr. 6) Készpénz 14 frt. 7) Vissza vásárolt álló követelések 442 frt. összesen 36200 frt. 20 kr.

Ezen összeg egy néhány száz forint kivételével — az adósnakál telekkönyvileg biztosítva van, elég jelentékeny összeg arra nézve, hogy annak kamatja egy bizonyos üdvös és nemes célra fordíttassék.

Tekintetes bizottság! Közlebbi időben a lapban hangsúlyozva volt, hogy közvagyonunk gazdátlan, s céltalanul fecesérlődik el. Ezen velem, alaptalan és valótlan mert közvagyonunk felett a felelősséget és kezelést elég pontos volt, s mulasztás az illetőket nem terheli.

Azonban most alkalma van, a bizottságnak — s tőtán jó lesz, e vagyon sorsa esélje felett újlag béhatóan tanácskozni, s intézkedni.

Itt megkivánom jegyezni azt a körülményt, hogy a magán feleknél elhelyezett tőkepenzek után a kamatok nem

egyenlő százalékban fizetettek, jó volna határozatilag kimondani, miszerint minden kölcsön tőke után egyformán törvényesszabta 8 százalék fizetessék.

Jelenteni kívánom azt is, hogy a megyei keblipéztárnokság szóbeli jelentést és kérdést intézett hozzám arra nézve, hogy miután állítólag közbirtokosságuink közvagyonát — mint magánvagyon nem köteles hivatalból kezelni — a bizottság valami jutalmazásba részesítse.

A közgyűlés tárgyai lesznek — a mint a meghívokban is jelezni szerencsém volt — a bizottsági jegyző választásán kívül, az 1876-ik évi pénztárnoksági számadásnak megvizsgálása; a várfalvi és mézskői határban levő erdők fájának eladása, és többféle kérvények elintéztése; mindezek a tárgysorozat rendén sorba előfordulván a gyűlés ezenel megnyitottak nyilvánítom.

Torda, január 20-án 1878.

Tarsoly.

H i r o k.

— **Ferencz József unitárius püspök.** Ő nagyságát Kedves vendégünket a helybeli dalkör hetfőn este serendal lepte meg. Jele az azon általános szeretetnek és tiszteletnek, melyet e város minden lakója felekezeten nélkül a hivnes és közkedveltségű főpap iránt taplál.

— **A polgári társalkodó szobai bálja** fényesen sikerült, A casinó termei zsufolva voltak, s a falak esengtek a jó kedvtől. Szébbnél szébb ifnyokat láttunk ama fájából, melyel csak mi magyarok bírunk. Mint haljuk a társalkodónak szép haszna maradt a bál bevételéből, melyhez felülfizetések is történtek.

— **Gondosság.** A napokban egy helybeli kereskedésbe egy falusi férfi ment vásárolni, s vett — egy szemfedel. A boltban az is szóba jött, hogy orvost vissz ki falura beteg leányához. Sajnálkoztak rajta, hogy halottja is van s beteg is, mire kijelenté, hogy nincs neki halottja, a szemfedőt azért veszi, hogy ha történetesen gyermeke meghal, ne keljen megint a városra jöni. Ha pedig — végző szavait — az isten gyermekemet megtartja, jó lesz a szemfedő anyosomnak.

— **Báró Kemény Andrénék köztiszteletben álló főispánunk fiának a „tenger fia” ezimű regényes szomorujátékát** közelebbről előadják a kolozsvári nemzeti színházban.

— **Deák Ferencz nagy hazánkfia** elhalálzásának évfordulati napja tennapelőtt volt. Legény erről való megemlékezésünk, a haza kegyeletes emlékének árjában egy csepp.

— **Szép vonás.** A helybeli gymnásium tanári kara és a tanuló ifjuság közötti viszonyt szép színben tünteti fel azon jelenet melynek e hó 28-án tanui valánk. Két tanárt u. m. igazgató Pálfi Károlyt és Derzsi Károlyt nevek napja alkalmából, az ifjuság üdvözölte. Egy pár szép dal elzengése után, a deákok közül kiválasztott szónok szabotossággal és bensőséggel adott ki fojezést az ifjuság hálájának valamint jó kívánságai-
knak. A tanárok szorgalomra intve öket rá mutattak a jövőre, melyre nézve a remények hozzájuk vannak kötve.

— **A jég sport barátai** kedvetlenül járnak kelnek. Folytonos havazás, enyhe idő, ies poes e kellemes szorakozást teljesen lehetetlenné teszik.

— **A eselések mullatságait ugyan magzavarták.** Minden éjjel egész csoport tánc vágyó ifny alusza a vig-ság utáni mámeros álmát a rendőrség fogházában. Az elharapodzott tolvajlások meggátlásáért szükséges is minél erősebben ellene állani e társadalmi bajnak.

— **A telefon gyakorlati bemutatását** távirda igazgató Mlgs. Werlein ur legnagyobb készséggel engedélyezte városunkban, mely előzékenységetér

Torda értelmiségét valóban lekötölte. A predictio valószínűleg vasárnap lesz két alkalmas helyiségben itt a városban — pedig mint mult számunkban írtuk Kolozsvár és torda között. A szólló bemutatására két előkellő hivatalnok fog városunkba kiszállani.

— **A helybeli unitárius közép-tanodában** az 1877-ik iskolai év első felében tartandó közvizsgálat rendje ten nap volt 8—9 óráig. Erkölestan III—IV. és V-ik gymn. oszt. 9—11 óráig Magyar nyelv 4-ik elemi oszt. és I—II. gymn. oszt. 11—12 óráig Vallás 4-ik elemi és I—II. gymn. oszt. 2—3 óráig Görög nyelv IV. és V-ik gymn. oszt. 3—5 óráig Számtan I—II-ik gymn. oszt. és 4-ik elemi oszt. 5—6 óráig Német nyelv III—IV és V-ik gymn. oszt. 6—7 óráig Természetrájt III—IV. és V-ik gymn. oszt. Január 31-én 8—10 óráig. Latin nyelv III—IV és V-ik gymn. oszt. 10—11 óráig. Latin nyelv I—II-ik gymn. oszt. 11—12 óráig Ékesszóllás III—IV. és V-ik gymn. oszt. 2—4 óráig Földrajt III—IV. és -ik gymn. oszt. 4—6 óráig Földrajt 4—ik elemi oszt. és I—II. gymn. oszt. 6—7 óráig Természetrájt 4-ik elemi oszt. és I—II-ik gymn. oszt. Január 31-én. 8—10 óráig. Számtan III—IV. V-ik gymn. oszt. 10—1, 2, 3-ik elemi oszt. minden tantárgyból 2—3 óráig Vallásos és műének. 3—7 óráig Görög. V gymn. oszt. német nyelv. 4 elemi. I. II. gymn. oszt. Febrnár 2-án 11—12 óráig. Az érdemsorozat felolvasása.

CSARNOK

Egykor és most

vag

hogyan változik az orr
barométer?

Karcolat Vándory Lajostól.

Egész éjjel mulattam, másnap nem aludtam, hanem betűket pingáltam még pedig annyit, hogy mire össze vissza néztem, hát egy istentelen nagy hirlapi ezikk volt készen, — aztán el menten fürdeni, aztán sétálni, aztán ebédelni aztán ismét inni, míg végre este 7 óra lett. Ekkor bérkocsiba vettem magam, ki hajtattam az indóházhoz, jegyet nem kellett váltanom mert szabadjegyem volt, — a másodikat esőngették, be ültem egy 1-ső osztályu coupéba, aztán esőngették a harmadikat, aztán egy emberi hang hallatszott, melyből annyit vettem ki: „gata” (kész) aztán egy fülhasító fütty, és a vonat indulni kezd. Két szomszédom, egy vén bojár és még vénebb és még annál csufabb bojárné úgy kezdtek horgyogni; hogy szinte Wagner Richard kreuczhimmlausensacrament fele lármas zenéjét véltem hallani, eleinte mig azt gondoltam hogy csakugyan Wagner zenéje, örültem az élvezetnek csak akkor midőn meggyőződtem hogy ez bizony emberi hortyogás, kezdtem haragudni, azonban szerencsémre, mire mér-gem már kitört volna, elkiáltja magát a finomságról annyira ismerős condaktor „Plojest! doe zees minute.” Nekem sem kellett több, — kiszállani, kocsiba ülni, hotelbe hajtani ott a dilligenczébe (böcsásd meg edes olvasom hogy oly kifí-czamított magyarsággal írok, — de ennek az az egyszerű oka, hogy hát az ember azt szereti eselőkodni a mit nem szabad, aztán meg meg sugom néked a bájos Irénkém truczára teszem ezt, — mi? mit kérdez maga kedves olvasom? hogy ki az a Irénke? már azt bizony meg nem mondom) jegyet váltani csak perezt müve volt, meg vacsoráltam és vacsora után aztán belé ültem Noé bárkájába alias posta szekérbe egész éj jel utaztunk, más nap délben érkeztem egy városba, hol olyan látvány táruult fel előttem, minőt még soha életemben nem láttam. Hát láttam én ott 5-6 8 10 és 12 öl hosszúság orokat. Erre a h. . . i pap azt mondaná hogy nem igaz, pedig én el hittem neki midőn azt

mondá hogy ő Cs. . . n fogott egy 6 öles kecségét mit aztán kedves oldal-rbodája is még azzal bizonyított: hogy „instálom bizony igaz a mikor feltették a (6 öles halat) két kerekű kordéra azt a nagy csethal kecségét hát legalább is egy sing kilogott a kordéból — en ezt el hittem, de a szent atya nem hiszi hogy én pláne 12 öl hosszú orrokat láttam volna — de te edes olvasom nem lész oly lelketlen, hanem szépen elhiszed, főkép ha meg mondam hogy mikor és hol láttam.

Hát e természetes dolgot, világért sem csodát én Augusztusba Brassóba láttam, akkor midőn Mars, Fortuna asszonnyal egyesülve, török testvéreink oldala mellett fgglaltak helyet, akkor a a midőn alkalma lett volna Europa asszonyság ő Nagyságának az éjszaki medvét saját piszkos és rothadt zsírjában megfulasztani. Akkor láttam én Brassóba 12 az az tizenkét öles orrokat. Szász és oláh atyánkfiai mind eltűntek, — nem látott az ember ott egyetlen egyet sem közülök, kivéve az orrokat, és nem hallott az ember ott beszélni, mint hogy az orrnak kellett beszélni furcsa tompa orrhangokat, én összesen csak egynehány szóra emlékeztem, mint pl. „Váj de minye!” és „Nix isz mit der Illusion.” Na hiszed most már kedves olvasom, hogy láttam nagy orrokat? Ez történt Augusztusba, tehát „egykor.”

De csudák csudája! mit látnak szemem? az orrok el tűntek és a fülek meg nőttek, a nagy öröm hirre hogy a civilizatió gyilkolója, a rabló csorda győzött, hogy Plevna sat. el esett, a m. igen tisztelt és kedves szász és oláh testvéreink annyira örültek, hogy orraikat elvesztették és helyette megnőtt fü-lük még, pedig oly annyira, hogy az Ollat fajoknak egy bizonyos osztálja pert akart akár ellenük indítani, hogy az ed dig egyedül öket illető nagy fülek tökéletesen sem mivé lettek, és mint hogy ök, már t. i. az állat fajnak egy bizonyos osztálja tekintélyéből nagyon sokat veszítettek, kárpotlást kérnek. Ez így áll most, most midőn nemes török testvéreink magukért és érettünk vérzenek. Szász és oláh testvéreink pedig ujjongnak, csak azért, hogy mi busulunk.

KÖZGAZDASÁG.

Piaczi árjegyzék.

a tordai vásár ra 1877. jan. 26. hozottl
tárgyaknak

1 hectoliter: t. buza 8 frt. 50 Tavasz
tisztabuza frt. — Flegybuza 7 frt.
— kr. rozs 6 frt. 50 Árpá 4 frt. — kr.
Zab 2 f. 50 kr. Törökbuza 5 frt. 50 kr.
méter mázsa széna kötetlen 2 frt. 50
kr. Alomszalma 1 méter mázsa 36 kr.
Tüzifa köbméter 3 frt. 20 kr. Marhahus
1 kilogramm 36 kr. Disznóbus 1 kilo-
gramm 48 kr. Turó 1 kilogramm 56 kr.

Bécsi Tőzsde.

1878. 26/1.

Magyar arany-járadék 93.10
Magyar) 1 kibocsát. 116.—
Magyar) kinestári utalvány 2 kibocsát. 110.50
Magyar kel.-vasut elsőbbség 2 kib. csát. 74.75
Magyar állami kötvény 1876. . . 67.75
Magyar vasuti kölcsön 100.25
Magyar föld ehermentesítési kötv. . 78.75
Temesvári földteherment. kötv. . 78.—
Erdélyi földteherment. kötv. . . 78.70
Horvát-Slavon földtehermen. kötv. 85.—
Magyar szőlődéma váltásig kötv. 81.75
Osz. egységes államadósság papban 64.50
Osz. egységes államadósság ezüben 67.35
Osz. aranyjáradék 75.55
1860. állam sorsjegy 114.75
Osz. nemzeti bankrészevény . . 816.—
Osz. hitelrészevény 231.25
Magyar hitelbank 214.—
Ezüst 103.—
Cs. k. arany 5.55
Napoleonkor 9.41
Német birod. mark 58.15
London 117.80

Felelős szerkesztő és kiadótlajd. Volz B.

VOLCZ és TÁRSA

Könyv és Papirkereskedésében Tordán kaphatók:

Vonalzott és tiszta könyvek; Hivatalok, egyletek magányzók, ügyvédek kereskedők, jegyzők és mindennemű iparral foglalkozók részére, vászonba vagy papírba kötve dús választékban. Másoló könyvek Kereskedők, Irodák sat. részére:

Román Népdalok és Balladák Moldován Gergelytől 1 frt. 20 kr. helyet csak 1 frt. o. é.

Iskolai könyvek Alsó- és Felső Népiskolák, Községi valamint felekezeti Iskolák részére is dús választékban.
Vers személyvények Bálint Gyulától
Az Illem és Tisztesség arany szabályai

ára 25 kr.
ára 25 kr.

Önsegély, Orvosi tanácsadó több bonczani ábrával.
Dr. Ernszt L.-től
Selbsthilfe, ärztlicher rathgeber mit mehreren anatomischen abbildungen von Dr. Ernszt L.

ára 2 frt.

ára 2 frt.

Előfizethetni – illetőleg előjegyeztetni – lehet a következő művekre:

Kálmán a Szegedi Lelencz vagy Konstantinápoly rózsája című nagyhatású regényre TIHAMERTÓL, mely a folyamatban levő keleti háborut öleli fel és ebből meríti tárgyát, egyes füzet mely összeg a füzetek átvételekor fizetendő.

ára 25 kr.

Az Ördög fia című regény füzeteire. Ugyan ezek német nyelven is megrendelhetők.
Továbbá Szulejka vagy a Három Gyöngye című regény füzeteire. Ugyan e művek megrendelői rendkívüli kedvezmény árakon megrendelhetik azok

ára 25 kr.

25 kr.

OLAJNYOMATU JUTALOM KÉPEIT is VÁSZONRA SZÉLES ARANYKERETBEN

megtekinthetők e képek valamint megrendelési feltételei is fenn irt könyvkereskedésben.

Eladó borok.

 200 Hectoliter

és új bór eladó, értekezhetni

Hadréven

Joszág felügyelő

u. p. M.-Ludas **Keresztes Áronnal.**
(2-3)

Hirdetmény.

Volt Aranyosszék közbirtokosságának a Várfalvi határban levő „Bükk“ nevű -- mintegy 50 katastralis hold erdőhelye, a rajta lévő 15 éves faterményel együtt folyó év Február hó 3-án déli előtt 10 órákor a helyszínen nyílt árverezés útján a legtöbbet ígérőnek elfog adadni. —

Kikiáltási ár holdanként 55 frt. A hozzászólni kívánók a vétel ár 10 % át kötelesek bánatpénzül letenni, —

Az árverezési feltételek alolirt közbirtokosság elnökénél megtekinthetők.

Torda 1878 január 21-én.

Tarsoly Gábor s. k.
közbirtokossági elnök.

§ (3-3)

Figyelemreméltó
idegbajok- és nehézkórban
szenvedőknek
Legujabban feltalált gyógymód
Számítalan hálaíratot
mutathat fel sikeres gyógyításról
Sylvius Boas
Specialista idegbajokban
Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.
Friedrichstrasse 22.
Levélbeli megkeresésre is.

(15-79 102)

 SYLVIUS BOAS urnak

az Auxilium orientis feltalálója
Specialista idegbajokban

Igen tisztelt uram!

Hosszu évek óta idegbantalmakban szenvedek s miután e betegség elviselhetlené vált segítséget kerestem a Tiflis odassa és Bécs leghiresebb orvosainál, kiknek rendelése azonban pillanatnyi enyhülésnél egyebet nem eredményezett.

Ekkor megismerkedtem egy emberrel, ki az előtt az enyémben hasonló bajban szenvedett s ön által sikerrel, gyógyított. E férfi azt állította, hogy öncsodákat művel s valóban helyre állított egészsége a legjobb bizonyíték volt. Elhatároztam tehát önhez fordulni s hála az égnek ön meggyógyított s vissza adta nekem az életet. Örömdomet nem bírom e felett kifejezni. Fogadja e 300 rubelt mint hálám egy kis jelét. Legyen azonban meggyőződve hogy hazámba vissza térve első dolgom leendő elismeresemet még jobb kifejezhetni.

Abamelik Joen herczeg.
Tiflisből a fekete tenger mellett

Rövid idő alatt és sikeresen gyógyít

Díjt csak sikeres gyógyítás után fogad el.